

5.4 Taalgebruik tijdens de presentatie

Let op je manier van spreken tijdens de presentatie. Let erop of je wel overtuigend bent met je woordkeuze. Gebruik je bijvoorbeeld vaak 'misschien' of verkleinwoorden, dan komt je verhaal minder overtuigend over. Heb je alleen maar zakelijke formuleringen, dan haakt je publiek al snel af. Praat je snel of juist tergend langzaam? Gaat je stem omhoog aan het einde van een zin, waardoor het lijkt alsof je voortdurend vragen stelt en dus erg onzeker bent over je verhaal? Heb je een hoge stem die, zoals uit onderzoek blijkt, minder overtuigend overkomt dan een lage stem? Praat je hortend en stotend, omdat je je ademhaling niet onder controle hebt? Heb je stopwoordjes of zeg je regelmatig eh? In de volgende subparagrafen kun je lezen hoe je je taalgebruik tijdens de presentatie systematisch kunt verbeteren.

5.4.1 Helder taalgebruik

Tijdens de voorbereiding van de presentatie stond de luisteraar centraal: zijn niveau, interesse en voorkennis bepaalden de keuze van de informatie, de structuur van de presentatie en de visuele ondersteuning. Ook bij de uitvoering van de presentatie moet de aandacht van de spreker vooral gericht zijn op de luisteraars: door oogcontact en gedrag probeert de spreker contact met het publiek te leggen. Ook het taalgebruik van de spreker moet op de luisteraars zijn toegesneden.

Spreektaal verdient de voorkeur boven schrijftaal. Bedenk dat je als spreker veel voor hebt op een schrijver: je kunt enthousiasme en deskundigheid makkelijker overbrengen op de ontvanger. Dat voordeel geef je uit handen door te spreken als een vleesgeworden boek. Wat in schrijftaal correct en aantrekkelijk is, heeft in spreektaal een heel ander effect: een spreker komt al snel als stijf en saai over als hij boekentaal gebruikt. Door te streven naar spreektaal buit je de voordelen van mondeling presenteren het best uit. Bovendien sluit je beter aan bij het bevattingsvermogen van de luisteraar: schrijftaal is moeilijker te begrijpen, ook voor een ontwikkeld publiek.

Spreektaal kenmerkt zich niet door fraaie, foutloze, rustig voortkabbelende zinnen. Als je improviseert, ontkom je niet aan fouten maar improvisatie verhoogt ook de levendigheid. Het van buiten leren van zinnen die op papier heel acceptabel lijken, heeft een ongewenst resultaat: je komt krampachtig en geforceerd over. Aan spreektaal worden nu eenmaal minder hoge eisen gesteld dan aan schrijftaal. Als je spreektaal gebruikt, zal het je publiek niet storen als je af en toe een fout maakt. Die fouten vallen veel meer op bij een spreker die zich in schrijftaal uitdrukt.

Check de helderheid van je taalgebruik met de volgende vragen.

- Heb je de gedachten die je over wilt dragen van tevoren helder verwoord? (in kernwoorden uitschrijven)
- Heb je de focus van je verhaal scherp? (kern een paar keer herhalen)
- Zijn de verbanden (bruggetjes) tussen de onderdelen duidelijk en weet je hoe je die moet maken? (bruggetjes noteren)

5.4.2 Aanwijzingen voor verbetering van taalgebruik

Taalgebruik in presentaties is vaak voor verbetering vatbaar. We geven hierna een aantal aanwijzingen voor het verbeteren van het taalgebruik tijdens de presentatie.

Publieksgerichte woordkeus

De toehoorders moeten in staat zijn ieder woord direct te begrijpen. Vermoed je ook maar enigszins dat een begrip moeilijk of onduidelijk is, licht dit dan toe. Welke woorden moeilijk zijn, hangt grotendeels van het niveau en de voorkennis van het beoogde publiek af. Vaktaal is dus niet per definitie uit den boze: voor een deskundig publiek is het juist aangenaam en efficiënt als de spreker niet onnodig naar meer alledaagse termen zoekt.

Statistische begrippen

Wat zijn er meer? 0,7 miljoen Nederlanders of alle inwoners van Amsterdam? En wat is 40.000 euro? Een modaal jaarsalaris? Hoeveel voetbalvelden moet ik me voorstellen bij 10 hectare vervuilde grond? En hoeveel kilozakken zou gaan er per dag bij Lotharingen de Rijn in?

Alle begrippen waarin getallen en grootheden worden gebruikt, laten zich met enig nadenken omzetten in een absoluut heldere vergelijking. Deze vergelijkingen zijn juweeltjes in elke presentatie, omdat ze garant staan voor blijvend begrip bij de luisteraar.

Eenvoudige zinsbouw

De meeste mensen hebben er moeite mee lange en complexe zinnen direct te begrijpen. Zeker in een presentatie. Het is ook in je eigen belang om de zinsstructuur eenvoudig te houden: over moeilijke zinnen kun je makkelijk struikelen; bij lange zinnen raak je al sprekend snel de draad kwijt, waardoor je ze niet of verkeerd afmaakt.

Directe en actieve formulering

De toehoorders zullen zich meer betrokken voelen bij wat je zegt en zullen daardoor aandachtiger luisteren, als je ze direct aanspreekt. De presentatie krijgt dan meer de vorm van een dialoog, wat tot gevolg heeft dat het publiek eerder zal reageren en vragen zal stellen. Vermijd ook de lijdende vorm: die maakt je taalgebruik statisch en onpersoonlijk. Vergelijk de volgende zinnen.

- Dan wil ik u nu graag een voorbeeld van deze kringloop laten zien.
- Op de volgende sheet is een voorbeeld van deze kringloop visueel vormgegeven

De tweede formulering is veel stijver en afstandelijker dan de eerste.

Veel redundantie

Het belang van redundantie hebben we al eerder (in hoofdstuk 3) benadrukt. Je kunt redundantie aanbrengen door middel van: signaalwoorden, overgangszinnen, verwijzingen, parafrases, voorbeelden, illustraties, vergelijkingen, toelichtingen van begrippen en samenvattingen.